

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 253/2016-16

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 20. apríla 2016 predbežne prerokoval sťažnosť [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpenej JUDr. Jozefom Čorbom, PhD., Žižkova 39, Košice, vo veci namietaného porušenia základných práv podľa čl. 40 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5 MCdo 8/2013 zo 16. decembra 2015 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť [REDACTED] o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 29. marca 2016 doručená sťažnosť [REDACTED] (ďalej len „sťažovateľka“) vo veci namietaného porušenia jej základného práva na ochranu zdravia podľa čl. 40 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej aj „ústava“), základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane

ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 5 MCdo 8/2013 zo 16. decembra 2015 (ďalej len „napadnuté rozhodnutie“).

2. Z obsahu sťažnosti a jej prílohy vyplýva, že sťažovateľka, v právnom postavení žalobkyne v konaní vedenom na najvyššom súde pod sp. zn. 5 MCdo 8/2013, bola účastníčkou konania o mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora Slovenskej republiky (ďalej len „generálny prokurátor“) proti rozsudku Krajského súdu v Žiline sp. zn. 9 Co 52/2012 z 10. mája 2012 a rozsudku Okresného súdu Martin sp. zn. 8 C 173/1999 z 21. decembra 2011.

V úvode podanej sťažnosti sťažovateľka s poukazom skutkové okolnosti predchádzajúce iniciovaniu súdneho konania z jej strany (t. j. s poukazom na chybné vykonanú plastiku vnútorného puzdra vnútorného ramenného kĺbu jej pravej hornej končatiny v júli 1997 na ortopedicko-traumatologickej klinike Univerzitnej nemocnice [redacted], pozn.) konštatuje tento priebeh súdneho konania v jej veci:

«... sťažovateľka podala na Okresný súd v Martine žalobu, ktorou žiadala, aby súd zaviazal nemocnicu uhradiť jej: 39 000,00 Sk /1 294,56 €/ ako bolestné; 540 000,00 Sk / 17 924,71 €/ spolu s 13,6 % ročným úrokom z omeškania od 4. dňa nasledujúceho po dni právoplatnosti rozhodnutia do zaplatenia ako náhradu za sťaženie spoločenského uplatnenia; 250 384,00 Sk /8 311,23 €/ spolu s 15,6 % ročným úrokom z omeškania od 27.04.2001 do zaplatenia titulom straty zárobku za obdobie od 27.04.1998 do 30.04.2004 a od 01.05.2004 do budúca mesačne vo výške 2 660,00 Sk /88,30 €/ a 22 100,00 Sk /733,59 €/ spolu s 22 % ročným úrokom z omeškania odo dňa doručenia žaloby do zaplatenia titulom opatery (ďalej len „žaloba“).

Okresný súd v Martine rozhodol vo veci prvýkrát rozsudkom sp. zn. 8C/173/1999 zo dňa 04.11.2004, ktorý bol na základe odvolania sťažovateľky uznesením Krajského súdu v Žiline sp. zn. 23Co/75/2005 zo dňa 03.01.2006 zrušený a vec bola vrátená na ďalšie konanie za účelom doplnenia dokazovania.

Po doplnení dokazovania v intenciách zrušujúceho uznesenia Krajského súdu v Žiline rozhodol Okresný súd v Martine opakovane rozsudkom sp. zn. 8C/173/1999 zo dňa 04.08.2010. Aj tento rozsudok Krajský súd v Žiline na základe podaného odvolania

sťažovateľky uznesením sp. zn. 9Co/334/2010 zo dňa 28.02.2011 zrušil a vec vrátil Okresnému súdu v Martine opäť na ďalšie konanie.

Napokon po opätovnom doplnení dokazovania Okresný súd v Martine rozsudkom č. k. 8C/173/199-593 zo dňa 21.12.2011... rozhodol znova, a to tak, že žalobu sťažovateľky v celom rozsahu zamietol a žiadnemu z účastníkov konania nepriznal náhradu trov konania. Okresný súd v tomto svojom ostatnom rozsudku uzavrel, že nemocnica sa zbavila zodpovednosti za škodu na zdraví sťažovateľky, a to tým, že preukázala, že škodu nezavinila.

Na základe odvolania sťažovateľky Krajský súd v Žiline... rozsudkom sp. zn. 9Co/52/2012 zo dňa 10.05.2012... napadnutý ostatný rozsudok okresného súdu potvrdil. Rozsudok Krajského súdu... nadobudol právoplatnosť dňa 16.05.2012...

Vzhľadom na vyššie uvedené podala sťažovateľka dňa 24.11.2012 generálnemu prokurátorovi SR podnet na podanie mimoriadneho dovolania proti rozsudku Krajského súdu v Žiline sp. zn. 9Co/52/2012 zo dňa 10.05.2012 a rozsudku Okresného súdu v Martine č. k. 8C/173/199-593 zo dňa 21.12.2011..., v ktorom odôvodnila, v čom spočívalo porušenie zákona a prečo vo veci konajúce súdy nesprávne vyhodnotili (ne)existenciu predpokladov zodpovednosti za škodu zo strany nemocnice.

Generálny prokurátor SR sa s týmto podnetom na podanie mimoriadneho dovolania stotožnil a dňa 07.05.2013 podal na Najvyšší súd SR mimoriadne dovolanie proti rozsudku Krajského súdu v Žiline sp. zn. 9Co/52/2012 zo dňa 10.05.2012 a rozsudku Okresného súdu v Martine č. k. 8C/173/199-593 zo dňa 21.12.2011 v celom ich rozsahu. Podanie mimoriadneho dovolania generálny prokurátor SR odôvodnil tým, že... konanie bolo... postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci § 243f ods. 1 písm. b) OSP.»

3. Ako ďalej sťažovateľka uvádza, «... najvyšší súd SR... vyššie uvedené nedostatky predchádzajúcich rozhodnutí neskúmal a uznesením sp. zn. 5MCdo 8/2013 zo dňa 16.12.2015... mimoriadne dovolanie generálneho prokurátora SR odmietol, a to výlučne z toho dôvodu, že sťažovateľka nevyužila všetky zákonom dovolené riadne a mimoriadne opravné prostriedky - v danom prípade dovolanie podľa § 236 a nasl. OSP. Najvyšší súd SR mal za to, že zo spisu nevyplýva, že by sťažovateľka sama náležite chránila svoje práva

a konala dostatočne predvídavo, starostlivo a obozretne. Keďže nevyužila dostupný mimoriadny opravný prostriedok, ktorý bol potencionálne spôsobilý podstatne ovplyvniť rozhodnutie v merite veci, je podľa Najvyššieho súdu SR mimoriadne dovolanie procesné neprípustné (§ 243i ods. 2 OSP v spojení s ustanoveniami § 243b ods. 5 a § 218 ods. 1 písm. c) OSP).

Najvyšší súd SR sa zaoberal aj pochybnosťami ohľadne ústavnosti inštitútu mimoriadne dovolania poukazujúc na rozsudky Európskeho súdu pre ľudské práva („ESLP“) ... proti Slovenskej republike, ale opomenul, že ESLP napokon neuzavrel, že by takýto inštitút mal byť bez ďalšieho neprípustný. Najvyšší súd SR akoby nerešpektoval, že ide stále o legálny prostriedok ochrany procesných práv v občianskom súdnom konaní, ak sú na jeho použitie splnené prísne zákonné podmienky.».

4. Sťažovateľka s ohľadom na uvedené zastáva názor, že najvyšší súd napadnutým rozhodnutím porušil jej práva zaručené ústavou, ako i dohovorom (bod 1) tým, že ústavne nekonformným výkladom ustanovení § 243e a nasl. zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej aj „OSP“) odmietol mimoriadne dovolanie podané generálnym prokurátorom pre neprípustnosť, hoci prípustne bolo.

K otázke procesnej neprípustnosti mimoriadneho dovolania sťažovateľka s poukazom na príslušné zákonné ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku uvádza, že „... vzhľadom na potrebu chrániť nielen svoje práva, ale aj záujem spoločnosti na riadnom a spravodlivom skúmaní zodpovednosti za škodu zdravotníckych zariadení sa sťažovateľka rozhodla využiť inštitút mimoriadneho dovolania - s vhodnosťou a procesnou prípustnosťou mimoriadneho dovolania sa napokon stotožnil aj generálny prokurátor SR.

Zákon nepojednáva nič o tom, že by pred podaním mimoriadneho dovolania účastník konania musel využiť inštitút dovolania. Práve naopak - mimoriadne dovolanie proti rozhodnutiu súdu, ktorým sa rozhodlo o dovolaní nie je prípustné (§ 243f ods. 2 písm. c) OSP)!

Dovolanie, aj mimoriadne dovolanie sú mimoriadnymi opravnými prostriedkami využiteľnými vtedy, ak je rozhodnutie súdu, proti ktorému smerujú, právoplatné. Zákon nestanovuje medzi nimi žiadnu hierarchiu, ale stanovuje rozdielne predpoklady pre ich využitie...

V danom prípade sťažovateľka mienila napadnúť potvrdzujúci rozsudok odvolacieho súdu, takže v zmysle predpisov o prípustnosti dovolania, by ho mohla napadnúť, iba ak by bol daný niektorý z dôvodov podľa § 237 OSP. Žiadny takýto dôvod daný nebol, čo potvrdil v podstate aj generálny prokurátor, keď rozsudok odvolacieho súdu napádal nie z dôvodu podľa § 243f ods. 1 písm. a) OSP, ale z dôvodu podľa § 243f ods. 1 písm. b) OSP, že rozhodnutie trpí inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci.

Najvyšší súd SR ako dovolací súd sa teda mylí, ak tvrdí, že sťažovateľka mala k dispozícii dovolanie ako dostupný mimoriadny opravný prostriedok... Vzhľadom na citované zákonné ustanovenia je zrejmé, že v danom prípade dovolanie nebolo prístupným prostriedkom na bránenie práva pre sťažovateľku, ale jediným prístupným prostriedkom bolo mimoriadne dovolanie, čo generálny prokurátor potvrdil, ak v mimoriadnom dovolaní uviedol, že sťažovateľka nemala k dispozícii iné právne prostriedky.“.

5. Sťažovateľka následne s poukazom na stanovisko občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu publikovaného v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky ako stanovisko R 36/2008 najvyššiemu súdu vytýka odmietnutie mimoriadneho dovolania v jej veci z formálneho procesného dôvodu, ktorý nemá oporu v zákone a ktorý v konečnom dôsledku spôsobil porušenie jej základných práv zaručených čl. 40 a čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj práva zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru.

V závere podanej sťažnosti preto sťažovateľka žiada, aby ústavný súd vyslovil porušenie v bode 1 uvedených práv napadnutým rozhodnutím najvyššieho súdu, napadnuté rozhodnutie najvyššieho súdu následne zrušil, vec vrátil najvyššiemu súdu na ďalšie konania a sťažovateľke priznal úhradu trov konania.

II.

6. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak

o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon.

7. Podľa čl. 40 ústavy každý má právo na ochranu zdravia...

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu...

8. Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak.

Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

9. Za zjavne neopodstatnený možno považovať návrh vtedy, keď namietaným postupom orgánu štátu alebo jeho rozhodnutím nemohlo dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom orgánu verejnej moci alebo jeho rozhodnutím a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. O zjavne neopodstatnený návrh ide preto vtedy, ak pri jej predbežnom prerokovaní ústavný súd nezistil možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po prijatí návrhu na ďalšie konanie (napr. I. ÚS 140/03, II. ÚS 98/06, III. ÚS 198/07, IV. ÚS 27/2010).

II.A K namietanému porušeniu základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým rozhodnutím najvyššieho súdu

10. Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Pri uplatňovaní tejto právomoci ústavný súd nie je oprávnený preskúmavať a posudzovať ani právne názory všeobecného súdu, ani jeho posúdenie skutkovej otázky. Úlohou ústavného súdu totiž nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách. Posúdenie veci všeobecným súdom sa môže stať predmetom kritiky zo strany ústavného súdu iba v prípade, ak by závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne. O arbitrárnosti (svojevôli) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (mutatis mutandis I. ÚS 115/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 382/06).

11. Ústavný súd konštantne judikuje, že súčasťou obsahu základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (resp. práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru) je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpoveď na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu. Preto odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, postačuje na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo účastníka na spravodlivý proces (IV. ÚS 115/03, III. ÚS 209/04). Splnenie povinnosti odôvodniť rozhodnutie je preto vždy posudzované so zreteľom na konkrétny prípad (porovnaj napríklad *Georgidias v. Grécko* z 29. 5. 1997, Recueil III/1997).

12. Judikatúra ústavného súdu zastáva stabilne názor, že mimoriadne dovolanie predstavuje výnimku z pravidla stability súdneho rozhodnutia vyjadreného jeho právoplatnosťou. Podstatou tejto výnimky je účel mimoriadneho opravného prostriedku, ktorým je jeho výnimočné použitie s cieľom presadiť vecnú správnosť a spravodlivosť súdneho rozhodnutia v odôvodnených prípadoch. Uvedený účel môže mimoriadne dovolanie splniť iba v prípade, ak sú splnené kritériá akceptovateľnosti jeho právnej úpravy; jedným z týchto kritérií je povinnosť vyčerpať iné dostupné právne prostriedky nápravy pochybení vytykaných v mimoriadnom dovolaní. Rešpektovanie týchto kritérií je nevyhnutné z hľadiska princípov právneho štátu (čl. 1 ústavy), ako aj z hľadiska práva na súdnu ochranu (čl. 46 ods. 1 ústavy) a práva na spravodlivý súdny proces v súlade s hodnotami zaručenými čl. 6 ods. 1 dohovoru (m. m. PL. ÚS 57/99, II. ÚS 185/09, II. ÚS 280/2010).

13. Reštriktívne posudzovanie tohto mimoriadneho dovolania (bod 12) súvisí s princípom právneho štátu, a to s princípom právnej istoty, ktorého zákonným naplnením v civilnom procese je inštitút právoplatnosti súdnych rozhodnutí, teda ich záväznosti a nezmeniteľnosti. Rovnako súvisí s princípom rovnosti, keď intervenciou tretej osoby (generálneho prokurátora) sa *prima facie* narúša právna istota druhého účastníka spoliehajúceho sa na záväzné a nezmeniteľné súdne rozhodnutie. S princípom rovnosti a bezrozpornosti právneho poriadku súvisí napríklad aj okolnosť, že v prípadoch dovolania

podaného účastníkom konania je za dôvod neprípustnosti považovaný tiež finančný cenzus vyjadrený v § 238 ods. 5 OSP, kým v prípade mimoriadneho dovolania podávaného generálnym prokurátorom takýto finančný cenzus explicitne z právnej úpravy nevyplýva.

14. Ústavný súd ďalej poznamenáva, že aj z početnej judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) možno vyvodit' kritický postoj ESLP k mimoriadnym opravným prostriedkom, ktoré závisia od úvahy príslušného orgánu verejnej moci, či dôjde k podaniu takéhoto mimoriadneho opravného prostriedku, alebo nie a následne k vyneseniu rozhodnutia, ktorým sa zruší právoplatné konečné rozhodnutie. V zmysle judikatúry ESLP je však prípustné zasiahnuť do nastolenej právnej istoty právoplatným rozhodnutím vnútroštátneho súdu vtedy, ak v konaní došlo k zásadnej vade alebo závažnému excesu, ktorý je potrebné napraviť, ak sú tu mimoriadne okolnosti prípadu, pričom však podľa judikatúry ESLP za takúto vadu exces však nemožno považovať skutočnosť, že na predmet konania existujú dva rozličné názory, pretože právna istota v sebe zahŕňa požiadavku rešpektovania princípu *res iudicata*, ktorej prejavom je nezmeniteľnosť rozhodnutia. Uplatňovanie tohto princípu je zdôraznený zásadou, že žiadna zo strán nie je oprávnená žiadať o preskúmanie konečného a záväzného rozhodnutia len z toho dôvodu, aby dosiahla znovuotvorenie prípadu a jeho nové skúmanie, pretože takýto mimoriadny opravný prostriedok by de facto mal charakter odvolania. Zrušené môžu byť iba na účely nápravy fundamentálnych chýb (pozri *Ryabykh proti Rusku* z 3. 12. 2003, sťažnosť č. 52854/99, bod 52). V tejto súvislosti tiež ESLP už judikoval, že nesúhlas s právnym posúdením prípadu odvolacím súdom nie je sám osebe mimoriadnou okolnosťou odôvodňujúcou zrušenie právoplatného rozhodnutia (pozri *Kot proti Rusku* z 18. 1. 2007, sťažnosť č. 20887/03, bod 29).

15. Judikatúra ústavného súdu i súdov všeobecných sa v otázke prípustnosti mimoriadneho dovolania podávaného generálnym prokurátorom plynutím času menila, a to predovšetkým pod vplyvom judikatúry ESLP. Zmenu možno vyjadriť trendom reštriktívnejšieho prístupu súdnych orgánov k oprávneniu generálneho prokurátora podávať mimoriadne dovolanie. Okrem už uvedeného ESLP opakovane potvrdil, že pripúšťa určité zásahy do konečných súdnych rozhodnutí ako výnimku zo zásady právnej istoty a zo zásady

res judicata, ak je takýto zásah odôvodnený potrebou nápravy extrémnej chyby. „(...) Mimoriadny prieskum sa nesmie uplatňovať ako zastreté odvolanie (appeal in disguise) a samotná možnosť existencie dvoch právnych názorov na predmet konania nie je dôvodom pre opätovné posúdenie veci. Odkloniť sa od tohto princípu je možné iba tam, kde je to nevyhnutné z dôvodu okolností podstatného a závažného významu.“ (Sutyazhnik proti Rusku, rozsudok z 23.7.2009, bod 33). «(...) Dohovor zásadne umožňuje „znovuotvorenie“ právoplatne rozhodnutých konaní v prípade, ak vyjdú najavo nové skutočnosti. Akokoľvek, preskúmanie rozhodnutia by sa malo uplatniť za účelom nápravy hrubých (veľkých) pochybení súdu(...), a nie iba ako inštitút predstavujúci vo svojej podstate odvolanie.» (Bulgakova proti Rusku, rozsudok z 18.1.2007, bod 34). Aj aktuálne rozhodnutia ESLP z 9. júna 2015 vydané vo veciach proti Slovenskej republike (DRAFT-OVA, a. s., PSMA, s. r. o., a COMPCAR, s. r. o.) pripomínajú význam a obsah princípu rovnosti zbraní a princípu právnej istoty, s ktorými bezprostredne súvisí otázka záväznosti, nezrušiteľnosti a dôveryhodnosti právoplatných súdnych rozhodnutí, ktoré boli napadnuté z iniciatívy generálneho prokurátora vyjadrenej podaním mimoriadneho dovolania. Na viaceré tieto rozhodnutia ESLP poukazuje tiež napadnuté rozhodnutie najvyššieho súdu.

16. Ústavný súd 18. marca 2015 pod sp. zn. PLz. 3/2015 prijal zjednocujúce stanovisko, ktorého právna veta znie: „Rešpektujúc princíp právnej istoty, ktorá bola nastolená právoplatným rozhodnutím, zohľadňujúc princíp subsidiarity podľa čl. 127 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, ako i výnimočnosť mimoriadneho dovolania ako mimoriadneho opravného prostriedku podávaného generálnym prokurátorom Slovenskej republiky, je jeho prípustnosť v civilnom konaní akceptovateľná za podmienky vyčerpania všetkých zákonom dovolených riadnych, ako aj mimoriadnych opravných prostriedkov, ktoré mal účastník konania k dispozícii a ktoré mohol účinne využiť na ochranu svojich práv a oprávnených záujmov.“

17. Následne aj najvyšší súd (jeho občianskoprávne a obchodnoprávne kolégia) prijal 20. októbra 2015 zovšeobecňujúce stanovisko: „Procesná prípustnosť mimoriadneho dovolania podaného na podnet účastníka je v občianskom súdnom konaní podmienená tým, že tento účastník najprv sám neúspešne využil možnosť podať všetky zákonom dovolené

riadne a mimoriadne opravné prostriedky, ktoré boli potenciálne spôsobilé privodiť pre neho priaznivejšie rozhodnutie. Pokiaľ túto možnosť nevyužil, mimoriadne dovolanie treba odmietnuť.“. Týmto stanoviskom sa revidovali prijaté závery vyjadrené v predchádzajúcom období (R 36/2008).

18. Nosné dôvody uvádzané v napadnutom rozhodnutí najvyššieho súdu, na základe ktorého bolo odmietnuté mimoriadne dovolanie podané generálnym prokurátorom, spočívajú – zjednodušene povedané – v názore, že sťažovateľka predtým, ako v jej veci generálny prokurátor podal mimoriadne dovolanie, sama mohla podať mimoriadny opravný prostriedok (dovolanie) podľa § 236 a nasl. OSP, „*ktorý mala k dispozícii a ktorý bol potenciálne spôsobilý podstatne ovplyvniť rozhodnutie v merite veci*“. A keďže tak sťažovateľka neurobila, nebola naplnená dikcia procesného predpisu „*a túto ochranu nie je možné dosiahnuť inými právnymi prostriedkami*“ (§ 243e ods. 1 in fine OSP), v dôsledku čoho nebol generálny prokurátor oprávnený podať mimoriadne dovolanie.

V okolnostiach napadnutého rozhodnutia najvyšší súd nad rámec už uvedeného, resp. rozvíjajúc už uvedené, konštatoval:

«... povinnosť vyčerpať prostriedok nápravy, a to aj v prípade pochybnosti o jeho účinnosti, vyplýva z ustálenej judikatúry ESLP (Van Oosterwijck proti Belgicku, rozsudok z roku 1980). Účastník konania je povinný vyčerpať všetky dostupné opravné prostriedky až po najvyššiu úroveň do takej miery, do akej je možné rozumne predpokladať, že ten-ktorý opravný prostriedok, oprávnenie podať ktorý účastník má je (aspoň) potenciálne spôsobilý podstatne ovplyvniť rozhodnutie v merite veci. Osobný názor účastníka konania na účinnosť alebo neúčinnosť konkrétneho opravného prostriedku nie je významný. Právomoc vyhodnotiť, či boli využité všetky dostupné opravné prostriedky, náleží ex officio súdu, ktorý rozhoduje o mimoriadnom opravnom prostriedku.

Vzhľadom na nejednotnosť súdneho rozhodovania, ktorá sa prejavila v zaujímaní odlišných právnych názorov obsiahnutých v rozhodnutiach senátov občianskoprávneho kolégia a obchodnoprávneho kolégia pri posudzovaní procesnej prípustnosti mimoriadneho dovolania generálneho prokurátora, prijali občianskoprávne kolégium najvyššieho súdu a obchodnoprávne kolégium najvyššieho súdu spoločné zjednocujúce stanovisko k prípustnosti mimoriadneho dovolania v zmysle § 243e až § 243j OSP, ktoré bolo

publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky (ďalej len „Zbierka“) ako spoločné stanovisko pod č. 94/2015. Právna veta tohto stanoviska znie: „Procesná prípustnosť mimoriadneho dovolania podaného na podnet účastníka je v občianskom súdnom konaní podmienená tým, že tento účastník najprv sám neúspešne využil možnosť podať všetky zákonom dovolené riadne a mimoriadne opravné prostriedky, ktoré boli potenciálne spôsobilé privodiť pre neho priaznivejšie rozhodnutie. Pokiaľ túto možnosť nevyužil, mimoriadne dovolanie treba odmietnuť.“.

Predmetné stanovisko vychádza z názoru, že postup účastníka občianskeho súdneho konania, ktorý mal v určitom prípade možnosť napadnúť rozhodnutia súdov odvolaním alebo dovolaním, uvedenú možnosť ale nevyužil, i keď tieto opravné prostriedky mali potenciál podstatne ovplyvniť rozhodnutie súdu, sa prieči všeobecne rešpektovanej zásade „nech si každý chráni svoje práva“. Táto zásada zdôrazňuje procesnú povinnosť účastníka vyvinúť vlastnú aktivitu a iniciatívu tak, aby sám svojimi procesnými úkonmi riadne, včas a s dostatočnou starostlivosťou a predvídavosťou sledoval ochranu svojich subjektívnych práv. Pokiaľ účastník konania zostane v naznačenom smere pasívny, je (neskoršia) aktivita generálneho prokurátora vyústiaca do podania mimoriadneho dovolania neprípustná a nemôže mať procesné dôsledky predpokladané v § 243e až § 243j OSP.

Dovolací súd s poukazom na hore uvedené dospel k záveru, že v danom prípade prebehlo dvojstupňové konanie, v ktorom mala žalobkyňa možnosť realizovať svoje procesné oprávnenia. Zo spisu nevyplýva, že by sama náležite chránila svoje práva a konala dostatočne predvídavo, starostlivo a obozretne. Žalobkyňa nepodala dovolanie proti rozsudku odvolacieho súdu. Nevyužila preto dostupný mimoriadny opravný prostriedok, ktorý mala k dispozícii a ktorý bol potenciálne spôsobilý podstatne ovplyvniť rozhodnutie v merite veci. Vzhľadom na pasivitu samotnej žalobkyne pri včasnej ochrane jej práv je procesné neprípustná dodatočná aktivita generálneho prokurátora, ku ktorej došlo podaním mimoriadneho dovolania podnecovaného žalobkyňou.

Z týchto dôvodov najvyšší súd odmietol mimoriadne dovolanie generálneho prokurátora ako procesné neprípustné (§ 243i ods. 2 OSP v spojení s ustanoveniami § 243b ods. 5 OSP a § 218 ods. 1 písm. c/ OSP).»

19. Otázka posúdenia prípustnosti mimoriadneho dovolania je otázkou zákonnosti a jej riešenie nemôže viesť k záveru o porušení označených práv sťažovateľky (mutatis mutandis IV. ÚS 35/02). Podľa názoru ústavného súdu v bode 18 uvedený výklad najvyššieho súdu nemožno považovať za zjavne neodôvodnený alebo arbitrárny.

V citovaných častiach odôvodnenia napadnutého rozhodnutia najvyšší súd zrozumiteľným a jednoznačným spôsobom uviedol dôvody, pre ktoré bolo treba považovať mimoriadne dovolanie generálneho prokurátora za neprípustné, a vysporiadal sa so skutkovou i právnou problematikou posudzovanej veci, a preto ju ústavný súd považuje i z hľadiska ústavných aspektov za dostačujúcu a ústavne relevantnú.

20. Skutočnosť, že sťažovateľka sa s právnym názorom najvyššieho súdu nestotožňuje, nemôže viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti tohto názoru a nezakladá ani oprávnenie ústavného súdu nahradiť jeho právny názor svojím vlastným už ani preto, že ústavný súd nie je opravným súdom právnych názorov najvyššieho súdu. Ingerencia ústavného súdu do výkonu tejto právomoci najvyššieho súdu je opodstatnená len v prípade jeho nezlučiteľnosti s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou. Aj keby ústavný súd nesúhlasil s interpretáciou zákonov všeobecnými súdmi, mohol by v zmysle citovanej judikatúry nahradiť napadnutý právny názor najvyššieho súdu iba v prípade, ak by ten bol svojvoľný, zjavne neodôvodnený, a teda ústavne nekonformný. O svojvôli pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (I. ÚS 303/06), čo však, ako už bolo uvedené, v okolnostiach prípadu ústavný súd nezistil a sťažovateľka neuviedla žiadnu skutočnosť, na základe ktorej by bolo možné usudzovať, že napadnuté rozhodnutie najvyššieho súdu je postihnuté takými nedostatkami, ktoré by odôvodňovali záver o jeho zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti a v konečnom dôsledku o porušení označených práv sťažovateľky.

21. Na základe uvedeného, ako aj so zreteľom na argumentáciu sťažovateľky v sťažnosti ústavný súd konštatuje, že v danom prípade nemožno prijať záver o vecnej súvislosti medzi napadnutým rozhodnutím najvyššieho súdu a označeným

porušením základného práva sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, reálnosť ktorých by ústavný súd mohol posúdiť až po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie.

22. Vzhľadom na uvedené ústavný súd v tejto časti v zmysle dikcie ustanovenia § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde rozhodol tak, že sťažnosť sťažovateľky odmietol ako zjavne neopodstatnenú.

II.B K namietanému porušeniu základného práva podľa čl. 40 ústavy napadnutým rozhodnutím najvyššieho súdu

23. Sťažovateľka v podanej sťažnosti v nadväznosti na napadnuté rozhodnutie najvyššieho súdu súčasne namietala aj porušenie jej základného práva na ochranu zdravia podľa čl. 40 ústavy.

Pretože sťažovateľka, namietajúc porušenie jej základného práva podľa čl. 40 ústavy, toto porušenie oprela o dôvody v podstate identické s tými, ktoré uviedla v súvislosti s namietaným porušením čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru, bolo potrebné odmietnuť jej sťažnosť i v tejto časti z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti (§ 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde).

24. Prijaté závery o neopodstatnenosti sťažnosti v časti namietajúcej porušenie základného práva sťažovateľky na súdnu a inú právnu ochranu (čl. 46 ods. 1 ústavy) a práva na spravodlivé súdne konanie (čl. 6 ods. 1 dohovoru) sa v celom rozsahu vzťahujú aj na záver o neopodstatnenosti sťažnosti vo vzťahu k ďalšiemu označenému základnému právu (čl. 40 ústavy), ktoré už preto nie je potrebné podrobnejšie odôvodňovať. Ak totiž najvyšší súd zjavne nemohol porušiť základné právo podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, potom nemožno uvažovať ani o príčinnej súvislosti medzi napadnutým rozhodnutím a porušením základného práva sťažovateľky podľa čl. 40 ústavy.

25. Keďže sťažnosť bola odmietnutá ako celok, rozhodovanie o ďalších procesných návrhoch sťažovateľky v uvedenej veci stratilo opodstatnenie, preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 20. apríla 2016